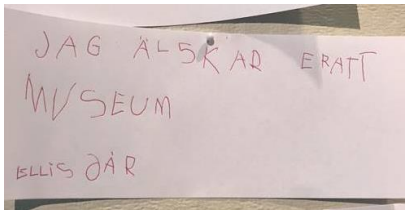

Sörmlands museum

Verksamhetsberättelse 2018

DNR: KN-KUS19-0009

sörmlands museum
En del av Region Sörmland

Innehållsförteckning

Inledning 3
Sammanfattande analys 3
Medborgarperspektivet 4
Personalperspektivet 15
Process- och förnyelseperspektivet 16
Miljöperspektivet 18
Ekonomiperspektivet 18
Bilagor 20

Bilaga 1: Resultaträkning
Bilaga 2: Investeringsspecifikation
Bilaga 3: Statistik

Inledning

Sammanfattande analys

I stort sett museets hela verksamhet och allt arbete har under 2018 varit inriktat på att flytta in i och skapa berättande magasin, utställningar och verksamhet i det nya museihuset i Nyköping – hela Sörmlands nya länsmuseum. Inflyttningen startade 1 mars och invigningen var redan i slutet av november med en fullmatad invigningshelg med många deltagare och besökare. Det nya huset betyder oerhört mycket för länsmuseets framtid, både som mötesplats och som regional aktör i hela Sörmland. Det nya huset rymmer magasin, utställningar, pedagogiska verkstäder, hörsal och konferensutrymmen, restaurang och butik och har goda förutsättningar för att bli levande mötesplats, arena för debatt, dialog, engagemang och kreativitet och ett attraktivt besöksmål. Samtidigt innebär det nya huset att Sörmlands museums möjligheter att vidareutveckla rollen som regionalt verksam institution med utställningar och aktiviteter i hela länet förbättrats genom tillkomsten av bra och funktionella produktions- och arbetslokaler.

Det nya museet ska vara en mångsidig mötesplats för många människor, olika berättelser och perspektiv och fyllt av spännande aktiviteter. Här möts människor i historia, nutid och framtid. Här finns plats för upplevelse och inlevelse, för engagemang och vidgade vyer, för spänning och rofylldhet, för skapande och en stilla kopp kaffe. Ett tillgängligt hus där många kan mötas, göra, delta och umgås. Ett hus där olika synsätt och förhållningssätt kan mötas och konfronteras, där olika erfarenheten kan speglas och förmedlas. Ett hus där det alltid händer mycket. Arbetet har varit och kommer fortsatt att förbli stort och omfattande och det är med stort engagemang som museets medarbetare och samarbetspartners tagit sig an uppgiften.

Under året har således museets alla medarbetare varit engagerade i att planera för den nya verksamheten i huset, och lägga grunden för den verksamhet runt om i länet som de nya produktions- och arbetslokalerna möjliggör. Det har varit allt från att bygga utställningar, ställa iordning de unika berättande magasinen och skapa verksamheter, rensa, packa och packa upp, arbeta med kommunikation och publikarbete, och med fortsatt dokumentation och insamling. Ett antal projektgrupper har arbetat kring utställningsprojekt, berättande samlingar, pedagogiska verkstäder, inredning, värdskap och bemötande, särskild verksamhet för prioriterade grupperna barn och unga respektive äldre, vaktmästeri och teknik, kommunikation osv.

Tio nya utställningar stod klara till invigningen liksom de fyra pedagogiska verkstäderna och under året har verksamheten med kurser, pedagogik och programverksamhet igångsatts. Utställningarna är, med ett undantag, tillfälliga och flera av de planerade för att också kunna bli vandringsutställningar runt om i och utanför Sörmland. Föremålssamlingens ca 85 000 föremål flyttades in i huset liksom miljonen foton och de många hyllmetrarna arkivhandlingar och de speciella öppna och uppglasade Berättande magasinen har skapats och till stora delar iordningsställts och visningar och pedagogik i dem startats.

Intresset för det nya museet har varit stort och ett betydande antal studiegrupper har besökt museet med start redan innan invigningen. Inte minst är intresset stort för de Berättande samlingarna och Sörmlands museums nyskapande sätt att arbeta med och visa samlingarna. Sedan invigningen har besökarna varit många och deltagandet vid visningar och program stort, liksom intresset av att hyra museets konferenslokaler och utnyttja den nya restaurangen.

Några av invigningsprojekten inrymmer insamling och dokumentation och även under 2018 har en viktig uppgift varit att komplettera samlingarna med mindre väl representerade människor,

berättelser, historiska skeenden och sociala sammanhang. Det har skett inom projektet *Berättande samlingar* där flera dokumentationsinsatser gjorts, liksom i projekten *Flykt, migration, exil*, projektet *En perfekt människa* kring funktionsnedsattas villkor och historia och i projektet *Att växa upp* om barns villkor förr och nu. Även inom ramen för ett projekt om den plats *Spelhagen* där det nya museet ligger har insamling skett. I det fleråriga projektet *Att synliggöra det osynliga* kring immateriellt kulturarv inom slöjden är dokumentation av slöjdares kunskaper, och utprövandet av varierande metoder för dokumentation och bevarande, i fokus.

Utvecklingen av samlingarna har även inkluderat fortsatt prioritering på samlingsförvaltningen i stort med fördjupad analys av samlingarna, ny- och omregistrering, nyfotografering, konservering, gallring och genomgångar samt förnyelse av arbetssätt och rutiner. Detta arbete har gått hand i hand dels med arbetet med de *Berättande magasinen* och dels med arbetet med att packa inför flytten.

Museets organisation har utvecklats genom utvidgning av ansvaret för enheten Administrativ service som blivit enheten Service och administration med ansvar även för konferensverksamheten, reception och lokalvård samt bokning. Rekrytering av personal inom reception, lokalvård och restaurang, som alla i stort sett är nya verksamheter inom museet vilket länge stått utan fast lokal, har skett.

Arbete med att skapa utökad samverkan inom och utveckling av samtidskonsten i länet har igångsatts med Sörmlands museum som samordnare och med ett flertal konstaktörer i länet som deltagare. Det ska skapa en stabilare grund för utvecklingen av Sörmlands som arena för samtidskonst.

Under 2018 har självklart och nödvändigt en stor del av arbete och resurser allokerats till arbetet med det nya huset och andra verksamheter har fått stå tillbaka. Det gäller samtliga verksamhetsgrenar av museet och syns också i lägre besökssiffror.

Medborgarperspektivet

Strategiskt mål: Landstinget bidrar till god livskvalitet, en jämlik hälsa samt en livskraftig och levande region genom verksamheter med god kvalitet, tillgänglighet, öppenhet, respektfullhet och delaktighet

Åtagande 1:

Sörmlands museum bidrar till att utveckla demokratin genom att arbeta med angelägna frågor och teman, ge perspektiv på nutiden och historien, främja reflektion och inspirera till debatt, engagemang och handling

Åtagandet handlar om att utmana invanda föreställningar, nyansera angelägna ämnen och frågeställningar och ge perspektiv, såväl historiska som kulturella, på dagens samhälle och människors livsvillkor. Det är ett åtagande som värnar om demokratiska värden och mänskliga rättigheter. Åtagandet är av största betydelse i arbetet inför det nya huset och flera av projekten inför det har direkt relevans för åtagandet.

I *Berättande samlingar* lyfts nya berättelser och människor i samlingarna fram liksom inte minst nya sammanhang. Arbetet med att analysera, strukturera om, presentera och visa samlingarna visar att de rymmer långt fler människor och berättelser än vad man alltid kan se utifrån den traditionella utformningen av samlingarna, och att museets material kan berätta om många olika människors livsvillkor och olika historiska skeenden. Att lyfta fram denna mångfald av människor och historier är en av de centrala delarna i arbetet med iordningsställande av museets öppna och berättande magasin i det nya huset. I de *Berättande samlingarna*, eller *Berättande magasin* som blivit den under året dominerande termen för Sörmlands museums unika magasin och nyskapande sätt att arbeta

med samlingarna, ligger fokus på människor och berättelser och den strukturerande principen är de ursprungliga autentiska sociala sammanhang som föremålen, arkivhandlingarna och bilderna ofta kommer ifrån. Det innebär också att samlingarnas möjligheter att kommentera samtiden och dagens människors sätt att leva, tro och förhålla sig blir större och djupare. Samlingarna blir inte så mycket mer än artefakter från förr, de blir användbara verktyg för reflektion och perspektiv.

Men inga samlingar är kompletta. Dels behöver det historiska materialet kompletteras och dels kräver levande museisamlingar att även insamling och dokumentation av nutidens människor och deras samhälle görs så att de också kan berätta om ett modernt, transkulturellt samhälle. Att ha levande museisamlingar och att bidra till att skiftande kulturmiljöer bevaras är ett av museernas viktigaste bidrag till att skapa förutsättningar för att människor idag och imorgon ska kunna få perspektiv på och förståelse för sin samtids villkor, för-givet-taganden, normer och samhällsskeenden. Under 2018 har Sörmlands museum fortsatt satsat på att komplettera och utveckla samlingarna kring migration och flyktingmottagande, kring funktionsnedsattas historia och kring barns skiftande villkor även om huvuddelen av dessa projekt arbete under 2018 varit inriktat på utställningsproduktion. Även några mindre insamlingar och dokumentationer har gjorts i huvudsak inom ramen för projektet *Berättande samlingar*. Antalet spontana gåvor, d v s att människor kommer till museet med sina minnen och historier, har ökat i samband med att museets samlingar blivit så synliga och tillgängliga i det nya huset. De spontana bidragen är något som Sörmlands museum uppmuntrar eftersom det innebär att alltfler blir representerade i museisamlingen och mångfalden berättelser ökar och därmed museisamlingens potential att ge kunskap, upplevelser och nya vidgade perspektiv.

Som en kommentar till de skiftande livsberättelserna i ett av magasinen visas utställningen *Horungen* av konstnären Knutte Wester om hans farmors Hervor Westers uppväxt som oäkta dotter till en fattig kvinna vid början av 1900-talet. I ett stort antal känsliga akvareller i gråskala återger Knutte Wester sina minnen av farmoderns berättelser och i en videoinstallation/film möter vi både konstnärens bilder och farmodern själv, och inte minst hennes röst. Hervor Wester blev som vuxen en stark förkämpe för barns och kvinnors rättigheter och politiskt aktiv i sin nya hemstad Eskilstuna.

En av invigningsutställningarna *En perfekt människa?* undersöker funktionsduglighet och normalitet. Vad är funktionsduglighet och hur formas och förändras det i relation till olika tider, platser och samhällen? Hur har villkoren för människor med funktionsvariation gestaltat sig under olika tider och i olika sammanhang? Genom att samla in berättelser kring människors upplevelser av funktionsvariation undersöks människors förutsättningar för att leva och verka – idag, igår och imorgon. Med hjälp av de insamlade berättelserna kan utställningen och den pedagogik och program som skapats runt den vidga begreppet för hur en människa fungerar, öka förståelsen för funktionsnedsattas villkor, främja reflektion och inspirera till engagemang och handling. Projektet *En perfekt människa* rymmer en omfattande insamling och dokumentation, där inte minst funktionsnedsattas egna röster och erfarenheter hörs liksom föräldrar till barn med funktionsnedsättning och olika professionella som arbetar med frågor kring funktionsvariation. Ett stort material med intervjuer, foton, föremål och arkivmaterial finns nu i museets samlingar och en stor del av materialet finns med i utställningen. Utställningen rymmer även konst, bland annat ett verka av konstnären Elba Wallin. Att arbeta genreöverskidande och föra in konsten i kulturhistoriska utställningar och tvärtom är en tydlig ambition på Sörmlands museum som nu alltmer börjar bli verklighet i flera projekt.

Ett annat av invigningsprojekten handlar om barns villkor, liv och känslor. Projektet kallat *Växa upp* utgår från FN:s barnkonvention och rymmer dokumentation, utställning och program. Ett stort antal intervjuer med barn har gjorts liksom en dokumentation av barns vardag idag. Projektets invigningsutställning *Vara barn* i det nya museihuset berättar om barns villkor förr och nu och är utformad så att den både bjuder in till barns lek och till generationsövergripande samtal. Den har blivit en populär mötes- och lekplats mitt i huset. Röster och berättelser från museets samlingar vävs ihop till en berättelse hur det kan vara att vara barn idag. Om utanförskap, mobbning och fattigdom.

Om vänskap, trygghet och om rosa sockervadd. Konstnären Niki Lindroth von Bahr har skapat konstverk med inspiration från museets insamlade berättelser och föremål vilka är en del av utställningen.

En annan av museets invigningsutställningar, utställningen *Tack för din ansökan*, kretsat kring frågor om migration och flyktingmottagande. Utställningen är en del av projektet *Flykt, migration, exil* inom vilket arbetet även under detta år varit fortsatt dokumentation av flyktingars villkor och berättelser liksom hur mottagandet i det svenska samhället går till, både inom den offentliga sfären som inom frivilligsamhället. Huvuddelen av projektets arbete har under året dock varit inriktat på utställningen som berör migration från och till Sverige från mitten av 1800-talet till idag med utgångspunkt från ett antal migranters berättelser. Utställningen ger kunskap kring och vidgar perspektiven kring migration och inte minst sätter den välbehövligt ljus på dagens synsätt och diskussion kring flyktingproblematiken.

Många av de frågeställningar som belyses i invigningsprojekten kring migration, exil, flykt, barndom, minne och historia finns också med i utställningen *Lenke Rothman: Att ihopfoga den sönderfallande världen*. Konstnären Lenke Rothman kom till Sverige efter 2:a världskriget efter att ha suttit i koncentrationsläger och förlorat större delen av sin familj. Efter kriget återförenades hon dock med sin yngre bror Alexander som bidragit med sin berättelse till utställningen *Tack för din* ansökan. Utifrån sina erfarenheter som judinna, som barn i krig och under vedervärdiga förhållanden och av både fysiska och psykiska trauman, och av att försöka läka och skapa ny tilltro till livet, har Lenke Rothman skapat en på samma gång allmängiltig och högst personlig konst. Lenke Rothman finns inte längre i livet men hennes familj ställer ett stort material till museets förfogande till den utställning som skapats till invigningen samt till en lite mindre utställning som Sörmlands museum producerade för Forum för levande historia och som visades där under sommaren.

Ytterligare ett projekt rör integration och flyktingmottagande - projektet *Kulturarv och språk*. Grundtanken är att slöjd och hantverk, d v s handens arbete, är universella företeelser kring vilka det är lätt för människor att mötas över språk- och kulturgränser. I projektet ligger fokus på språkutveckling och integration. Verksamheten har bedrivits i hela länet men har på grund av allt arbete med flytt och planering inför nya huset har den varit mer begränsat under 2018.

Projekten *Koll på kläder, Älskas … ätas, Friherrinnan åt inga bananer* och *Hållbart hemma* har fokus på hållbar utveckling, liksom det nystartade projektet *Mathantverk, hållbar utveckling och lärande.* Även för de pedagogiska verkstäderna i nya huset blir temat hållbarhet viktigt. Att det nya huset i sig är miljösmart och hållbart är en annan viktig aspekt på åtagandet och museet.

Utställningen *Älskas ... ätas* som visas på Nynäs slott handlar om hur vi idag tar hand om våra husdjur, både de vi mest har för att producera mat och de vi mest har som sällskap. En ambition med utställning och program är att bidra till reflektion och kanske ställningstaganden kring hur man kan och vill behandla våra djur. En annan är just att väcka tankar kring sambanden mellan hur vi behandlar djuren och hur vår samtida produktion och konsumtion av mat inte bara påverkar dessa produktionsdjurs liv utan i förlängningen alla varelser på jorden genom effekterna på klimat och miljö. Utställningen *Friherrinnan hade inga bananer* tar upp närliggande frågeställningar kring produktion och konsumtion av mat. Den berättar om en förvånansvärt aktuell mathållning på Nynäs för ungefär hundra år sedan och ställer det mot dagens situation. På så sätt blixtbelyses dagsaktuella frågor kring överkonsumtion, resursslöseri och matsvinn, lokalproducerat och närodlat, mat utan tillsatser och kretsloppsanpassad matproduktion.

Närliggande teman kommer också fram i projektet *Hållbart hemma* som under året utgjorts av en utställning likaledes på Nynäs slott. Här har intresset riktats mot hur vi skapar och bygger våra hem på så klimatsmart och hållbart sätt som möjligt både genom att göra mera själva, återanvända och laga och genom att välja material och tekniker som är hållbara. Projektet har också visat hur äldre tekniker och material ofta just kan bidra till minskat resursslöseri och klimatnegativ påverkan.

Under 2017 inleddes arbetet med projektet *Mathantverk, hållbar utveckling och lärande*. Beslut togs i landstingsstyrelsen att ge Sörmlands museum, i samarbete med Sörmlands Naturbruk, möjlighet att testa en ny verksamhetsgren kring mathantverk med den nya restaurangen på museet men på sikt även med Nynäsrestaurangen som nav. Med kompletteringar av ytterligare professionell kunskap inom restaurang och kök finns genom den samlade kompetensen inom Sörmlands museum med historia, slöjd och konst och inom Sörmlands Naturbruk med råvaruproduktion och pedagogik goda förutsättningar att inom ramen för nuvarande verksamheter utveckla en sådan verksamhetsgren med ledord som hållbarhet, regional utveckling, hälsa, livskvalitet och delaktighet. Fokus ligger på mathantverk från jord till bord och åter till jord och med betoning på hållbarhet, hälsa, skapande och kunskapsförmedling för och med många människor. Det är således en utåtriktad verksamhet där människors aktiva lärande och skapande är centralt. Under 2018 har fokus för projektet legat på att få igång det nya museets restaurang både som daglig museirestaurang och som konferensrestaurang.

Även projektet *Att synliggöra det osynliga* med fokus på immateriellt kulturarv och slöjd har relevans för åtagandet. Att trygga ett immateriellt kulturarv inom slöjd och hantverk ger både perspektiv på nutiden och historien och sätter fingret på vilket samhälle vi vill ha i framtiden. Vilken kunskap är värd att bevara? Vad händer om kunskaper att använda sina händer faller i glömska? Påverkar det oss på andra sätt? Vårt intellekt? Vår förmåga att lösa problem? Det är några av de frågor projektet vill sätta fingret på. En av invigningsutställningarna *Vad händer om ingen längre kan?* berör detta tema.

På museets hemsida är ambitionen att ta upp dagsaktuella teman genom att lyfta berättelser och bilder som ger kulturhistoriska perspektiv på samtiden. Även om verksamheten *Historien i Sörmland* inte på samma direkta sätt tar upp dagsaktuella frågor så belyses i dagens samhälle viktiga teman genom de historier som skildras där.

Museets bidrag till åtagandet är också engagemanget i samhällsplanering genom museets verksamhet kring byggnadsvård och kulturmiljö. Denna verksamhet har fortsatt under året men i något mindre skala beroende på arbetet med det nya huset inför invigningen.

Samma tema berörs dock i en annan av invigningsutställningarna nämligen den stadshistoriska utställningen om Nyköping *Historiska ögonblick* som gjorts i samverkan med och med finansiering av Nyköpings kommun och som rör tiden från mitten av 1800-talet till idag. Utställningen har två parallella spår. Det ena är det myllrande livet av stora och små händelser som är stadsbornas. Det andra är den process av samhällsplanering av byggande och stadsutveckling som hela tiden sker, medvetet eller mer omedvetet och ibland till och med fördolt. Genom dessa två spår berättar utställningen både om den planerade ramen kring det liv som förs i staden och om just detta liv. Hur formar det ena det andra? Hur påverkas stadsbornas liv av tidspräglade ideal kring samhällsplanering liksom av olika tiders krav och faktiska begränsningar i byggande? Och hur mycket påverkas planering och byggande av hur människor faktiskt lever? Det är frågor som utställningen kan bidra till att belysa.

En satsning har också gjorts på att dokumentera den plats på vilken det nya museet ligger, nämligen Spelhagen i Nyköping. Det är också en av invigningsutställningarna och här berättas både om en unik plats och en mer allmängiltig historia om förändring och markutnyttjande under olika tider och är intressant då den berättar hur en stads utkant/ruffiga hamnmiljö präglad av industrier omvandlas till moderna bostadsområden vid vattnet. Ett antal intervjuer har gjorts med människor med anknytning till platsen och foton, föremål och arkivmaterial samlats in.

Åtagande 2

Sörmlands museum bidrar till god livsmiljö, hållbar utveckling och en levande region

En tydlig ambition med det nya museihuset är att skapa ett välbesökt och uppskattat besöksmål som intresserar många både inom och utom Sörmland och bidrar till regionens attraktivitet. Självklart har en stor del av arbetet under 2018 på en mängd olika sätt varit inriktat på att skapa detta besöksmål. Lika viktigt är att det nya museihuset och den verksamhet det rymmer blir en mötesplats där samtal kan föras om vår gemensamma historia och framtid, där frågor om samhällets och regionens utveckling belyses och människor ges möjlighet att delta, skapa och växa. Att lägga grunden för en sådan mötesplats har varit det kanske viktigaste arbetet under 2018 vilket inkluderar alla delar av museiverksamheten, från berättande magasin och utställningar till program, skapande verkstäder och insamling/dokumentation. Ambitionen under 2018 har varit att lägga grunden för en museiverksamhet som tar plats i samtalen och arbetet kring att skapa ett levande Sörmland som med fötterna i historien och kulturlandskapet präglas av goda livsmiljöer och hållbar utveckling. Glädjande nog har även konferensuthyrningen bidragit till detta genom ett flertal arrangemang på teman med relevans för åtagandet.

En del av Sörmlands museums arbete kring hållbar utveckling har redan berörts under föregående åtagande. En levande och hållbar region med god livsmiljö förutsätter tillgång till en levande historia, använda och bevarade kulturmiljöer och ett mångfacetterat och rikt kulturarv. Museets verksamhet för kulturmiljöer är därför centralt för uppfyllandet av åtagandet. Här ligger fokus dels på att bidra med utredningar, inventeringar, kulturmiljöanalyser, rådgivning och synpunkter till stöd för kommuner och länsstyrelsen. Lika viktigt för museet är att bidra med råd och kunskap till fastighetsägare av olika slag, liksom till en bredare allmänhet. Därför arbetar museet utåtriktat mot medborgarna med visningar, föreläsningar, kurser och andra program. Under året har kurserna haft ett tydligt hållbarhet- och miljöfokus och handlat om sådant som rör hemmiljö och bostad. Genom bland annat kursverksamheten får människor kunskaper om hur de själva kan bidra till att bevara och utveckla en hållbar och god livsmiljö och hur användning av naturmaterial och lokalt producerade råvaror och material bidrar till en hållbar utveckling. Under 2018 har verksamheten varit betydligt mindre än vanligt eftersom arbetet inför det nya huset krävt stora insatser och varit prioriterat.

Mycket av kulturmiljöarbetet handlar ju om något så enkelt som att det är mer hållbart att bevara redan existerande hus och miljöer med stora värden än att riva och bygga nytt. Här går vikten av resursutnyttjande hand i hand med betydelsen av att vi både idag och i framtiden ska kunna få perspektiv på vår samtid och våra livsvillkor genom ett mångsidigt kulturarv. Här förenas museets arbete med kulturmiljöer och byggnadsvård med museets arbete med samlingar, insamling och dokumentation. Mer om museets samlingar och samlingsförvaltning under andra åtaganden.

Hållbar utveckling är också ett viktigt tema för museets hemslöjdsverksamhet. Den större satsningen på immateriellt kulturarv genom projektet *Att synliggöra det osynliga* har beskrivits under tidigare åtagande. Satsningen på projektet *Hållbart hemma* har också redan nämnts under tidigare åtagande. En annan del av hemslöjdsverksamhetens bidrag till åtagandet är kursverksamheten. Hemslöjdskurserna omfattar olika material och tekniker, och erbjuder både grundläggande kunskap och fördjupning inom olika områden. Kurserna hålls på olika platser i länet. Även denna kursverksamhet har varit något mindre än vanligt på grund av arbetet med det nya huset och inte minst med de pedagogiska verkstäderna i det. Tälj- och Textilakademierna är nätverk för förkovran, kunskap och inspiration inom respektive slöjdområde. Även dessa bidrar till att många slöjd- och hantverkstekniker hålls levande och att kunskapen delas och överförs människor emellan. Nätverket medför också till att människor från hela Sörmland möts och nya kontaktnät uppstår.

Museets uppdrag att, genom hemslöjdsverksamheten, stödja näringsverksamheten för småskaliga företagare inom slöjd och konsthantverk är en viktig del i att arbeta för en levande region och regional utveckling. Projekten *Att synliggöra det osynliga* och *Hållbart hemma* liksom museets *butik* har stöttat regionala slöjdare och hantverkare. Det är också en grundidé i museets unika butikskoncept. Genom att bjuda in slöjdare, formgivare, konstnärer och hantverkare till museets samlingar och be dem skapa nytt med dem som inspiration bidrar museibutiken både till att samlingarna används och till att stödja kreativa näringar. Under året har ett antal nya produkter

tagits fram och stort arbete lagts ner på att utforma den nya butiken i det nya huset. Även genom butikens försäljning av sömnadsbeskrivningar och material till folkdräkterna från Vingåker och Österåker hålls kunskapen levande om ett unikt kulturarv. Tillverkningen av dräktens olika material och delar sysselsätter en stor mängd professionella småskaliga hantverkare och näringsidkare både inom och utanför länet.

En ambition i projektet *Mathantverk, hållbar utveckling och lärande* är att även bidra till regional utveckling och inte minst till landsbygdsutveckling genom att anlita lokala producenter och leverantörer. Att arbeta med ekologiska och närodlade råvaror och att anlita lokala aktörer är en viktig del av projektet, liksom att i alla led arbeta med miljö och hållbarhet i fokus.

Länskonstkonsulenten inom den regionala konstverksamheten arbetar bland annat med att stödja lokala konstnärer. Under året har ett utvecklingsarbete kring samtidskonst i Sörmland inletts för att skapa en bättre grogrund för samverkan och samarbeten mellan olika aktörer och utövare i länet.

Förutom att arbeta för att *Sörmlands museums nya hus* blir en viktig mötesplats och ett välbesökt besöksmål arbetar museet med två större besöksmål där den egna verksamheten är omfattande. Det är dels *Kungstornet på Nyköpinghus* där museet har flera utställningar och håller öppet enligt avtal med Nyköpings kommun. Under året har utställningarna hållits öppet och utställningarna där visats alla söndagar samt dagligen under sommarmånaderna. Tornet är fortsatt välbesökt. Under sommarmånaderna kompletteras verksamheten med stadsvandringar. De bokade visningarna av utställningarna i Kungstornet och av Nyköpingshus är fortsatt efterfrågade både av skolor och av andra grupper.

Det andra, alltmer utvecklade och välbesökta, besöksmålet är *Nynäs slott* där museet arbetar nära tillsammans med Sörmlands Naturbruk. Museet ansvarar för marknadsföring, värdar och guider samt utställningar som *Älskas … ätas*, *Hållbart hemma*, *Friherrinnan åt inga bananer* och utomhusutställningen om godset som livsmiljö förr och nu. På Nynäs finns under sommaren även museets butik vilket också bidragit till platsens utveckling som besöksmål.

Inom verksamheten *Historien i Sörmland* berättar museet om ett stort antal platser runt om i länet med utgångspunkt från olika teman. Idag finns de röda skyltarna som skapar utomhusutställningarna på 13 orter på sammanlagt flera hundra olika skyltplatser. På olika orter skildras bland annat teman som kropp och kläder, religion och samhälle, staden och stadens liv, sjöfart, turism och fritid, infrastruktur, godsmiljö och bruksmiljö. Varje plats har ett tema. Under 2018 slutfördes viss förnyelse av Historien i Sörmlands på olika platser.

Åtagande 3:

Sörmlands museum finns på många olika platser och arenor, möter människor i hela länet, bjuder in till delaktighet och bidrar till god tillgänglighet till kultur och bildning

Under året har Sörmlands museum fortsatt haft verksamhet i länets alla länets kommuner, men i betydligt mindre utsträckning än normalt eftersom arbetet med det nya huset med nödvändighet prioriterats. Museets omfattande dokumentations- och insamlingsverksamhet liksom kurs- och programverksamhet har skett runt om i länet, både i städer och på landsbygden och kulturmiljöarbetet når fastighetsägare, kommuner och intresserad allmänhet runt om i länet. En viktig del för uppfyllandet av målet att finnas i hela Sörmland är *Historien i Sörmland* med utomhusutställningar med de röda väl synliga skyltarna som finns i alla kommuner utom en, i flera kommuner med flera projekt. Genom att *Historien i Sörmland* i sin helhet också finns presenterad på museets hemsida är projektet även tillgängligt för de som inte själva kan eller vill resa till de olika orterna.

Intresset bland allmänhet, föreningar och andra aktörer för det nya museihuset har varit stort under hela året, både före och efter invigning, och ett stort antal grupper från hela Sörmland och övriga landet har visats runt i huset och samlingarna.

Även om fokus under året legat på arbetet med det nya huset har flera av invigningsprojekten arbetat runt om i hela länet, inte minst med insamling och dokumentation. Det gäller främst grad de stora projekten *Flykt, migration, exil*, *En perfekt människa*, *Växa upp*, *Berättande samlingar*, *Att synliggöra det osynliga* men också mindre projekt. Material till dessa projekt kommer från hela Sörmland.

Flera av invigningsutställningarna kommer att bli vandringsutställningar som erbjuds gratis till aktörer och arrangörer i hela länet men även utanför länet men då till en kostnad för utställaren. Först ut som vandringsutställning blir *Tack för din ansökan* om migration. Utställningarna *En perfekt människa*, *Var barn* och *Vad händer om ingen kan* kommer också att bli vandringsutställningar liksom utställningen *Hållbart hemma* som visats under några år på Nynäs slott.

Alla dessa projekt, liksom *Berättande magasin/*samlingar, bjuder också in till delaktighet, vilket torde ha framgått av tidigare presentationer under tidigare åtaganden. De har alla som ambition att få med människor från olika miljöer och med olika erfarenheter och museet bjuder aktivt in människor till att dels bidra till samlingarna med egna berättelser och minnen eller bli intervjuade och dels till att påverka museets verksamhet t ex genom att delta i referensgrupper och fokusgrupper.

Inom den regionala konstverksamheten har ett större utvecklingsarbete inletts i samverkan mellan Sörmlands museum, Statens konstråd, Art Lab Gnesta, Konsten att delta och Konstnärscentrum Öst, för att samla regionens olika konstaktörer till ökad samverkan, fördjupade nätverk och utökad verksamhet i hela länet genom mer samarbeten och gemensamma satsningar och projekt. Tre konferenser/seminarier har genomförts och en mycket konstruktiv dialog har upprättats som bådar gott för Sörmlands framtid som arena för samtidskonst.

Under hösten genomfördes den första *barnkonstfestivalen Kurioso* med ett flertal deltagare och utställningar, workshops, samtal och performance ordnades runt om i hela Sörmland. Förutom att vara samordnande och projektledare bidrog Sörmlands museum med ett konstprojekt för barn med konstnären Sara Lundberg i Flens och Strängnäs kommuner där cirka 600 förskolebarn under konstnärens ledning skapade städer som visades i Hälleforsnäs konstgalleri respektive på Multeum i Strängsnäs. Det blev också en större utställning *Min väg är krokig* på Sörmlands museum i det nya museihuset. *Kurioso* kommer att hållas vartannat år.

Sörmlands museums samlingar har länge varit mycket tillgängliga och de har blivit unikt synliga och tillgängliga i det nya huset där de är centralt belägna och i delvis uppglasade magasin. Under 2018 har de *Berättande magasinen* invigts och många människor har redan besökt samlingarna. Varje dag finns tillgång till två gratis visningar på olika teman. Samtliga antikvarier och konsulenter gör visningar vilket innebär att över trettio olika temavisningar finns. Besökare kan också boka visningar i magasinen och besöka museets *Studierum* för studium av arkiv och mindre föremål och med tillgång till museets referensbibliotek. Studierummet delas med Nyköping stadsarkiv som också har arkivlokaler för delar av sitt arkiv i det nya huset samt kontor för personal. Studierummet drivs i samverkan mellan Sörmlands museum och Nyköpings stadsarkiv. Samtidigt som de Berättande magasinen skapats har samlingarna successivt blir mer och mer tillgängliga på webben och allt fler av museets föremål och berättelser presenteras på hemsidan och på andra webb-platser.

Just webben är en allt viktigare arena för museet och ett omfattande utvecklingsarbete sker inom detta fält. Under året har museets nya hemsida vidareutvecklats, inte minst under rubriken Utforska där man både kan ta del av webbaserade utställningar och fördjupa sig i museets många olika berättelser och i samlingar på olika sätt. Uppdatering och förnyelse av den publika delen av museets databas Sofie har också inneburit att det blivit allt lättare för publiken att botanisera bland museets föremål och fotografier. Ett motsvarande arbete för att tillgängliggöra arkivet har inletts. Museets närvaro på sociala medier har också vidareutvecklats.

Kurserna inom byggnadsvård och slöjd, liksom slöjdakademierna, har en stor regional spridning, på många olika platser, som skolor, hembygdsgårdar, olika offentliga lokaler eller utomhus och för med sig möten och samarbeten med människor inom och utom länet. Kulturmiljöverksamheten verkar i länets samtliga kommuner. För museets del innebär rådgivningen kontinuerlig kontakt med länsinvånarna och ny kunskap om angelägna miljöer och objekt.

I det nya huset har kraven på tillgänglighet satts höga. Det gäller alla aspekter på tillgänglighet, från hur man fysiskt kan ta sig fram i huset till hur man kan ta till sig texter och bilder och under året har detta varit en viktig sak att bevaka och garantera. En checklista för tillgänglighet i utställningar har tagits fram och använts i planeringen av utställningarna. Arbetet fortsätter under kommande år och har hög prioritet även fortsättningsvis. En särskild policy kring språk har utarbetats och kommer att successivt att implementeras. Den rör självfallet minoritetsspråken och de vanliga språken som engelska och tyska men också de i Sörmland vanligaste invandrarspråken liksom teckenspråk, syntolkning och lättläst liksom att se till att information och t ex utställningstexter alltid finns tillgängliga på flera sätt.

Sörmlands museums medverkan vid det kulturpolitiska konventet Folk och Kultur var omfattande med flera seminarier kring Berättande samlingar, migrationsprojektet och projektet kring immateriellt kulturarv, med utställningen Ont i själen, med en större expomonter Slöjdtorget och med regionens kulturverksamheters gemensamma monter som utformats av museet och som bland annat innehöll exempel från museets Berättande magasin.

Åtagande 4:

Sörmlands museums verksamhet håller hög kvalitet, är kunskapsbaserad och präglas av mångsidighet, gräns- och genreöverskridande samt spets i innehåll, uttryck och form

Även när det gäller kvalitetsutvecklingen har under året fokus legat på arbetet med det nya huset. Alla de projekten rymmer omfattande diskussioner kring varför, vad och hur, kring kvalitet och mål. Under 2018 har en del varit sökande efter nya kunskaper både inom projektetens innehållsliga teman och kring olika sätt att arbeta med dem och/eller som museum och kulturinstitution.

Inom samlingsförvaltningen ligger Sörmlands museum långt framme och håller mycket hög kvalitet och utvecklingsarbetet kring *Berättande magasin* har också fått mycket uppmärksamhet inom branschen liksom av många uppskattande besökare.

En annan aspekt på åtagandet är att arbeta med ständigt levande samlingar som tillförs nytt material såväl genom riktade insamlingar och dokumentation som genom att uppmuntra människor till spontana bidrag. Även här ligger Sörmlands museum i framkant och flera av projekten har också fått uppmärksamhet nationellt och presenterats på olika konferenser och seminarier.

Särskild metodutveckling inom ett viktigt, men inte så utvecklat område i Sverige, görs inom projektet *Att synliggöra det osynliga* där fokus ligger på immateriellt kulturarv inom slöjden och hur man på olika sätt kan dokumentera kunskap och teknik så att de bevaras och vidareutvecklas in i framtiden. Målet är att dokumentationerna ska vara metodutvecklande och till nytta för andra som vill göra liknande arbeten i framtiden. En ambition är att slöjd- och hantverksutövare på professionell nivå ska kunna fördjupa sin kunskap genom dokumentationerna. Vidare att synliggöra slöjd och hantverk, i utställningar, på internet samt i programverksamhet och därmed väcka intresse för eget utövande hos besökare och allmänhet, där unga är en viktig målgrupp. Projektet vill också synliggöra Unescos konvention för tryggandet av immateriellt kulturarv för en bredare grupp, inte minst slöjdare och hantverkare. I invigningsutställningen *Vad händer om ingen längre kan?* presenteras en del av projektets resultat.

Museets ambition att arbeta genreöverskridande blir alltmer en naturlig del av verksamheten där många projekt rymmer flera kulturområden och blandar kulturhistoria, konst och slöjd, samlingsmagasin med ljus och ljud och gestaltande, insamling med eget skapande etc. Även butikens koncept innebär genreöverskridande liksom det nya projektet kring mathantverk.

Att hålla nära kontakt med forskningen inom universiteten är en viktig aspekt på museets kvalitetsarbete. I projekt som *En perfekt människa*, *Flykt, migration, exil* och *Växa upp* liksom i arbetet med den *stadshistoriska utställningen* om Nyköping har nära forskarkontakter på flera universitet skapats, liksom inom projektet *Att synliggöra det osynliga*.

Museets roll som kunskapsförmedlare och som plats för diskussion och reflektion kring samtiden utifrån historiska perspektiv innebär att höga krav på kunskap och akribi måste ställas. Det är inte minst viktigt i dagens samhällssituation. Arbetet kring kunskapsutveckling och fördjupad kunskapsinhämtning kommer därför att fortsatt att ta stor plats i museet kvalitetsarbete.

Stora historiepriset är Sveriges största historiepris. Det delas ut av Sörmlands museum tillsammans med Nyköpings kommun och är ett synligt tecken på den vikt som museet lägger vid hög kvalitet och nära koppling till forskning och ny kunskap. Historia används i alla samhällen och för en mängd olika syften och därför är det av så stor betydelse att historien skildras så korrekt och nyanserat som möjligt, att källkritik och reflektion hålls levande för många och att många får kontakt med ny kunskap och att historiemissbruk motarbetas. Det är i grunden det som *Stora Historiepriset* handlar om. Priset delas ut till en forskare verksam inom ett brett fält av historia och kulturhistoria som förmått att nå ut med sitt arbete och därmed påverka samhället. 2018 gick priset till Ida Österberg, docent i Antikens kultur och samhällsliv vid Göteborgs universitet. Juryns motivering till priset till Ida Österberg löd: ”Ida Österberg har under flera år övertygande argumenterat för de långa historiska perspektivens betydelse för att förstå dagens stora samhällsutmaningar. I flera populärvetenskapliga artiklar och recensioner i dagspressen har hon bidragit med spännande och ofta oväntade perspektiv på samtiden från antikens Grekland och Rom. Bland de ämnen som hon på så sätt belyst märks demokrati, nationalism, kampen om det historiska minnet och betydelsen av bildning”. Juryn framhöll i sin motivering också att Ida Österberg ”under senare år trätt fram som en av de främsta försvararna för humanioras bidrag till det offentliga samtalet” och hennes förmåga att utnyttja både traditionella som nya media för att nå ut. Prisutdelning med efterföljande publika samtal följs dagen efter av ett samtal mellan pristagaren och Nyköpings gymnasiums elever.

Åtagande 5:

Sörmlands museum lyfter fram mångfald och mångsidiga kulturarv, arbetar med interkulturella perspektiv genom att främja möten mellan olika människor med olika erfarenheter, synsätt och världsbilder och mellan olika kulturer, samhällen och tider

Åtagandet uttrycker en av grundtankarna i museets verksamhetsidé, nämligen den att historien rymmer många olika människor och berättelser som kan ge just interkulturella perspektiv och främja möten mellan människor. Det förutsätter förstås en aktiv samlingsförvaltning och kontinuerlig insamling, liksom en vidsynt kulturmiljöverksamhet.

Sörmlands museums unika *Berättande magasin* med sitt fokus på människor och berättelser lyfter fram och synliggör mångfald och ger möjlighet till interkulturella jämförelser och möten. Där kan man möte människor och deras berättelser som förmedlare kunskaper och upplevelser av olika erfarenheter, världsbilder, synsätt och livsvillkor. Det är som redan redovisats och beskrivits under tidigare åtaganden ett huvudsyfte med de *Berättande magasinen.*

Under 2018 har en del av arbetet med samlingarna även varit att fortsatt finna tidigare mindre uppmärksammade berättelser och människor i föremålssamling, fotosamling och arkiv. Det handlar

om att analysera samlingarna och att finna, och finna tillbaks till, nya sammanhang, nya infallsvinklar och fördjupad kunskap. Det analysarbetet är en central del i det kontinuerliga arbetet med de *Berättande magasinen*.

Samtidigt har materialet gjorts tillgängligt inte bara i de nya magasinen utan även på museets hemsida. Även det innebär bidrag till att den andra delen av åtagandet, d v s att främja möten mellan människor, uppfylls. Vidareutveckling av den publika funktionen *Sök i samlingarna*, med utgångspunkt från museets databas Sofi, har varit en del av arbetet. Hemsidan har berikats med ett successivt ökande antal mer fördjupade historier och berättelser om olika människor, händelser och skeden i historien, under rubriken *Utforska* där museet presenterar olika former av webbutställningar.

Den andra delen av betydelse för åtagandet och som berör samlingarna är nödvändigheten av att ständigt komplettera samlingarna med nytt material. Under året har en stor del av denna viktiga aspekt av museets arbete skett i de stora projekten *En perfekt människa*, *Flykt, migration, exil* samt *Växa upp,* vilka redan presenterats under tidigare åtaganden. Det insamlade materialet rymmer såväl intervjuer (med ljudinspelningar och en del film) som föremål och fotografier samt en del av skrivna berättelser. Dessa större projekt handlar om människor - personer med funktionsvariation, flyktingar och nyanlända samt barn och ungdomar - vars liv, livsvillkor och erfarenheter är viktiga att lyfta för att just ge interkulturella perspektiv. Genom att öka kunskapen om dessa grupper tillförs perspektiv på samhället och skiftande villkor, föreställningar, normer och beteenden. Även ett antal mindre insamlingar och dokumentationer har gjorts inom ramen för andra projekt och inte minst inom projektet *Berättande samlingar* för att komplettera samlingarna med mindre väl representerade grupper och sammanhang.

Förutom de riktade dokumentationer och insamlingar som museet gör berikas museet allt mer genom spontana bidrag till samlingarna från människor runt om i länet. Det är en viktig del av museets insamling. Att uppmuntra människor att bidra med egna berättelser är centralt för Sörmlands museum. Det skapar engagemang och delaktighet och är en viktig förutsättning för att samlingarna ska bli så mångfacetterade och rika som möjligt.

Även museets kulturmiljöarbete bidrar till att uppfylla åtagandet. Att genom landskap och bebyggelse kunna ta del av många olika och mångsidiga historier är centralt - det ger andra typer av upplevelser och förståelse än det material som finns i museisamlingarna. Att arbeta med likartade teman på båda fronter är därför viktigt för museet.

En annan aspekt på åtagandet är att museet ska vara en transkulturell och mångsidig mötesplats och det är självfallet en viktig ambition och en central vision när det gäller det nya museihuset. Det nya museet ska vara en mångsidig mötesplats för många människor, olika berättelser och perspektiv och fyllt av spännande aktiviteter. Här möts människor i historia, nutid och framtid. Det ska vara ett hus där olika synsätt och förhållningssätt kan mötas och konfronteras, där olika erfarenheten kan speglas och förmedlas. Genom valet av invigningsutställningarna och den programverksamhet och pedagogisk verksamhet som är knutna till dem är denna ambition synlig, liksom i arbetet med de Berättande magasinen och samlingarna. Samma ambition gäller programverksamhet och pedagogik men lika viktigt är det att det nya museet känns välkomnande och har låga trösklar - att det blir ett ställe att hänga på, en plats för samtal, möten och engagemang.

I projektet *Kulturarv och språk*, som presenterats tidigare, möts människor från olika delar av världen med olika språk, skilda livsvillkor och kulturella förutsättningar för att slöjda tillsammans. Slöjden möjliggör möten som annars kanske aldrig hade ägt rum och blir ett verktyg för att underlätta integration och språkutveckling hos nyanlända sörmlänningar. Målgruppen är nyanlända/utlandsfödda sörmlänningar i alla åldrar men inbjudan går även till andra - tanken är ju att erbjuda en arena för möten. Barn och unga är prioriterade. Projektet har under året haft en mindre omfattande verksamhet med anledning av arbetet inför invigningen av det nya huset.

Åtagande 6:

Sörmlands museum bidrar till att säkerställa barns, ungas och äldres tillgång till kultur

Museet har vanligen en bred verksamhet för barn, unga och äldre som är anpassad efter olika gruppers behov och förutsättningar. Både innehåll och format är utformade för att nå personer i olika åldrar, på olika platser och med olika bakgrund. Det rymmer att antal olika program och verksamheter. Under 2018 har omfattningen av verksamheten varit mindre med anledning av fokuseringen på det nya huset och allt arbete det krävts under året. Å andra sidan har representanter för båda målgrupperna engagerats i fokus- och referensgrupper i olika projekt och i planeringen av det nya husets verksamhet. Dessutom har två projektgrupper haft särskilt fokus på de prioriterade målgrupperna barn och unga respektive äldre. *Målgrupp barn och unga* och *Målgrupp äldre*, har som övergripande mål att säkra de båda målgruppernas intressen i den nya museibyggnaden och museets framtida verksamhet - att museet är och förblir barnvänligt, ungdomsvänligt och äldrevänligt. Även arbetet med att planera verksamheten i och utrusta och iordningsställa de pedagogiska verkstäderna i det nya huset har haft barn och unga, och äldre, som viktiga målgrupper.

Efter invigningen sista helgen i november har familje- och lovverksamhet inletts i det nya huset och grunden lagts för den kommande större pedagogiska verksamheten i Berättande magasin, pedagogiska verkstäder och olika utställningar. Verksamhet för barn och unga har också fortsatt i Kungstornet/Nyköpingshus och i mindre omfattning på olika platser i länet.

Under hösten genomfördes den första *barnkonstfestivalen Kurioso* med ett flertal deltagare och utställningar, workshops, samtal och performance ordnades runt om i hela Sörmland. Förutom att vara samordnande och projektledare bidrog Sörmlands museum med ett konstprojekt för barn med konstnären Sara Lundberg i Flens och Strängnäs kommuner där cirka 600 förskolebarn under konstnärens ledning skapade städer som visades i Hälleforsnäs konstgalleri respektive på Multeum i Strängsnäs. Det blev också en större utställning *Min väg är krokig* på Sörmlands museum i det nya museihuset. *Kurioso* kommer att hållas vartannat år.

Tillsammans med övriga lönskonsultenter har museet arrangerat två fortbildningsdagar med temat Skapande skola, en för pedagogisk personal och en för kulturutövare.

Sörmlands museum har under året övertagit ansvaret för att samordna kulturombudsverksamheten för kultur för äldre. En större konferens för kulturombuden har arrangerats på museet. Arbetet med kultur för äldre inbegriper museets tre ben – historia, konst och slöjd – liksom Scenkonst Sörmlands verksamhet och biblioteksverksamheten.

Projektet *Växa upp* handlar om barn och det inbegriper också barns aktiva deltagande som redovisats under tidigare åtaganden. Projektets invigningsutställning *Vara barn* blev snabbt populär bland barn och föräldrar och mor/farföräldrar. Den bjuder in såväl till lek som till generationsövergripande samtal och erfarenhetsutbyte.

Slöjdverksamheten erbjuder olika former så att barn och unga kan möta slöjden och skapa i en kreativ miljö med utbildade handledare och låta nyfikenheten och den egna fantasin flöda. På ett lättsamt sätt får barn och unga även inblick i frågor som hållbarhet, samtid, kulturhistoria och mångkultur. Slöjdverksamheten arbetar för att finnas och möta barn och unga på många olika platser, både inomhus och utomhus, i skolan och på fritiden. Slöjd för barn och unga har genomförts på ett flertal platser men under 2018 har verksamhet dock präglats av planeringen av lokaler, utrustning och verksamhet i det nya huset. Under slutet av året påbörjades projektet *Mera slöjd* som riktar sig till unga i åldrarna tretton till arton år.

I utställningen *Älskas … ätas* på Nynäs slott är både utställningens innehåll och programverksamhet populärt bland både barn och vuxna. Åter igen har antalet besökare ökat liksom de som deltagit i aktiviteter som att ta ut och in djuren, mata djuren, leta ägg, ta hand om kaniner, får och grisar

I Kungstornet på Nyköpingshus finns tre av Sörmlands museums permanenta utställningar – *Schack och makt, Fursten* och den nya utställningen *Fångar och korrektionshjon.* De två största målgrupperna som besöker Nyköpingshus är barn i åldern 0-12 år samt äldre vuxna – pensionärer. Genom att bjuda in skolor till visningar och skolprogram och genom att arrangera aktiviteter under sport- och påsklov når museet många barn och unga som kanske inte annars skulle ha besökt Nyköpingshus

Arrangemanget kring *Stora historiepriset* har sedan 2015 utvecklats att även engagera gymnasielever genom att pristagaren möter eleverna under samtal och frågestund. Dagen efter prisutdelningen besökte årets pristagare Nyköpings gymnasium för ett samtal med gymnasiets elever.

För många äldre kan kultur vara berikande och betydelsefullt, inte minst då museet kan ordna aktiviteter som utöver att väcka minnen också ger social och intellektuell stimulans. Dels inom omsorgen med minnesträning för de äldre, dels för nyblivna pensionärer som bor hemma och gärna vill delta i kulturlivet. Museets verksamheter för äldre syftar till att skapa större livskvalitet samt en förbättrad och mer jämlik hälsa för de äldre i Sörmland.

Under året har en särskild projektgrupp arbetat för att det nya museet och hela museets verksamhet ska bli så äldrevänligt som möjligt. Att verkligen bli det äldrevänliga museet har blivit en lika viktig ambition för Sörmlands museum som att vara det barn- och ungdomsvänliga museet. För detta har ett vägledande dokument tagits fram.

För personer som inte har möjlighet att ta sig till en utställning eller programaktivitet – däribland äldre – finns möjligheten att botanisera bland berättelser, samlingar, fotografier och kunskap på museets hemsida. Berättelserna i exempelvis delen *Utforska* är mycket varierande, och utvecklas kontinuerligt, bland annat för att passa en äldre målgrupp. *Minnesutställningarna* - utställningar utformade speciellt för äldreomsorgen – gör det möjligt för äldre personer att uppleva kultur på plats i sina boenden. Utställningarna ger inspiration till samtal och bidrar till minnesträning. De lånas ut, transporteras och monteras gratis till äldreomsorgen i hela länet. För de äldre främjar *Minnesutställningarna* reflektion kring den egna livsberättelsen, ger perspektiv och skapar engagemang, även hos anhöriga och personal inom äldrevården. Utställningarna är taktila, där alla sinnesintryck utnyttjas för att stimulera och väcka minnen. Personalen använder utställningen som en gemensam grund för samtal. Minnesutställningarna har under året varit vilande eftersom resurser inte funnits att hålla igång deras turné samtidigt med arbetet med det nya museet. Under 2019 startar turnéerna med Minnesutställningarna igen eftersom de fortsätter att vara mycket efterfrågade.

Personalperspektivet

Strategiskt mål: Landstinget är en attraktiv arbetsgivare med kompetenta och engagerade medarbetare som deltar aktivt i utvecklingen av verksamheten.

Åtagande:

Sörmlands museum har ett inkluderande och tydligt ledarskap som skapar engagemang så att alla medarbetare tar ansvar för att utveckla verksamheten

Under året har museets utvecklingsarbete även när det gäller ledarskap och medarbetarskap kretsat kring hur verksamheten i det nya huset ska organiseras och genomföras. Ett antal frågor kring öppethållande, visningar, programläggning har genomlyst i samråd mellan ledning och medarbetare.

Det har också inneburit att förtydliganden kring vision, kännetecken, mål, organisation, arbetssätt och ansvar fortsatt.

Antalet medarbetare har under 2018 varit ovanligt stort med anledning av flytten av museisamlingarna och iordningsställande av utställningar med mera i det nya huset. I december 2018 var antalet årsarbetare 64,7 fördelade på 45,1 tillsvidareanställda räknat i årsarbeten och 19,7 visstidsanställda, att jämföra med totalsiffran 54,8 för året innan (som även det var ett år med flera extra krafter).

Åtagande:

Sörmlands museum arbetar med ständiga förbättringar av arbetsmiljön ur alla dess aspekter

Det systematiskt arbetsmiljöarbete har fördjupats och förbättrats genom bättre rutiner, arbetssätt och information. Inte minst har det gällt arbetet kring flytten och planeringen inför det nya huset som ju i sig också kommer att innebära en avsevärd förbättring av alla medarbetares arbetsmiljö. Samtidigt har pressen på alla medarbetare och ledare varit mycket stor på grund av det enorma arbetet att på mycket kort tid flytta in i, ställa iordning och få igång verksamheten i det nya huset. Det nya huset innebär stora förbättringar av museimedarbetarnas arbetsmiljö på många sätt, men under 2081 har glädjen och engagemanget för det nya huset och all ny verksamhet också blandats med väl hög stress.

Åtagande:

Verksamheterna arbetar systematiskt med planering av kompetensbehov och medarbetarens egen utveckling

I stort sett samtliga medarbetare inklusive chefer har individuella kompetensutvecklingsplaner vilka upprättas i samband med medarbetarsamtalen.

En omfattande kompetensutveckling för alla inom Sörmlands museum har skett även under 2018 med anledning av det nya huset och de krav det kommer att ställa på förnyelse och utveckling. Kompetensutvecklingen sker således i nära anslutning till de olika projekt och arbetsuppgifter som är aktuella och inrymmer internutbildningar, gästande föreläsare, work-shops, deltagande i konferenser, studieresor inom och utom landet, kontakt med forskare och andra referenser, mm.

Process- och förnyelseperspektivet

Strategiskt mål: Landstinget levererar effektiva och säkra tjänster genom tydliga processer, ständiga förbättringar och samverkan

Åtagande:

Sörmlands museum arbetar fortlöpande med verksamhetsinnehåll samt med organisation, rutiner och processer för planering, uppföljning och utvärdering, för att säkerställa kvalitet, kompetens och utveckling

Under 2018 har utvecklingsarbetet under detta perspektiv haft det nya museihuset och dess verksamhetsinnehåll i fokus, vilket redan redovisats under Medborgarperspektivet. Det gäller alla delar av verksamheten från samlingsförvaltning med Berättande magasin, till pedagogiska verkstäder, utställningsverksamhet, visningar, restaurang med mathantverk, konferensverksamheten och receptionsverksamheten liksom alla produktion av utställningar och marknadsföringsmaterial.

Detta utvecklingsarbete har inkluderat säkerställande av rutiner för genomförande, planering, uppföljning och utvärdering.

Några större organisatoriska förändringar har gjort. Enheten Administrativ samordning har fått ett vidgat uppdrag och ansvar med reception, lokalvård och konferens med lokaluthyrning och blivit enheten Service och administration med ett tiotal medarbetare. Projektet Mathantverk har utvecklats och projektledaren blivit chef för sex restaurangmedarbetare samt extrapersonal vid behov. Sedan arbetsgruppen Barn och unga lags ner och ansvaret för verksamheten för målgruppen tydligare fördelats på samtliga enheter har en särskild controllerfunktion inrättats för samordning och uppföljning, controller är i enhetschefen för enheten Tema samtid och historia. En liknande controllerfunktion har inrättats för samordning av programverksamheten och controller för den är enhetschefen för enheten Kommunikation.

Arbetet med ny grafisk profil har slutförs under 2018 och inför invigningen sjösattes den. En ny kommunikationsstrategi med fokus på det nya huset har tagits fram. Museets verksamhet på webben består dels av vår egen hemsida och dels av externa sidor och sociala medier. Vår verksamhet på webben ska inbjuda till dialog mellan museet och besökare, locka besökare till engagemang online liksom lust att besöka vårt fysiska museum. Museets hemsida ska ge bra information om utställningar, öppettider och annan besöksinformation, men även erbjuda ett mer omfattande digitalt innehåll som ett komplement till det fysiska mötet med museet. Den utvecklas successivt. It-komponenter har anpassats till den nya dataskyddsförordningen.

Sörmlands museum har tagit fram en ny säkerhetsplan samt haft utbildningar kring barnskydd, hat och hot samt kring det nya museets säkerhetssystem och säkerhetsrutiner.

Överlag har samarbetet mellan enheterna fördjupats i det extremt projektinriktade arbetssätt som arbetet inför det nya huset har inneburit, och krävt. Det innebär även genreöverskridanden och ännu mer blandning av olika uttryck, material, verksamheter och områden.

Åtagande:

Sörmlands museum samverkar/samarbetar lokalt, regionalt, nationellt och internationellt

Museet har, som framgått, bred och omfattande samarbete och samverkan med kommuner, föreningar och andra aktörer i hela länet. Exempel på det är verksamheten Historien i Sörmland, samarbetsgruppen kring konst, samarbeten med Södermanlands hembygdsförbund och Södermanlands hemslöjdsförening, skolsamarbeten, samarbeten med lokala föreningar, studieförbund m fl. Här ryms allt från program och pedagogik till kurser och utbildningar, men även dokumentationer och gemensam verksamhetsutveckling.

Av stor betydelse för framtiden är utvecklingsarbetet kring Sörmlands som arena för samtidskonst som museet i samverkan med flera aktörer i länet och Statens konstråd inlett under året och som redovisats under tidigare åtaganden.

Samarbetena inom olika projekt med universitet och högskolor är också en viktig aspekt på åtagandet.

Ett allt större intresse finns regionalt, interregionalt och nationellt för Sörmlands museums nya hus och det koncept och idéer det står för och ett stort antal studiegrupper har tagits emot. Samarbete har inletts med Riksantikvarieämbetet kring utvecklingen av tekniken i de Berättande magasinen.

Miljöperspektivet

Strategiskt mål: Landstinget bedriver ett hållbart och effektivt miljöarbete fokuserat på att minimera miljöbelastning och förebygga föroreningar genom arbete med de betydande miljöaspekterna

Åtagande:

Sörmlands museum arbetar kontinuerligt och systematiskt med att förebygga och minska miljöpåverkan vid användning av kemikalier och läkemedel

Sörmlands museums användning av kemikalier är mycket liten och av läkemedel ingen alls. Den mycket begränsade användning av kemikalier som sker hör i huvudsak till konserveringen och i takt med att alternativa metoder utarbetas införs det också. Eftersom volymerna är så små och de använda kemikalierna har så liten miljöpåverkan är möjligheten att mäta utfall mycket små och indikatorn mindre relevant. Museets miljöarbete är betydligt viktigare inom andra områden.

Åtagande:

Sörmlands museum bedriver ett effektivt miljöarbete genom att följa aktuellt miljöledningssystem
Majoriteten av museets medarbetare har genomgått miljöutbildningen och den ingår som en del i introduktionen vid nyanställning. En fungerande miljöorganisation finns och utvecklas vidare.

Åtagande:

Sörmlands museum arbetar kontinuerligt och systematiskt med klimatpåverkande miljöaspekter
Sörmlands museums verksamhet, som enligt uppdraget ska ske i hela länet och därigenom nå så många som möjligt kräver ofrånkomligen transporter. Det personliga mötet är också en hörnsten i verksamheten även om museet också utvecklar de digitala arenorna. En kontinuerlig översyn, samordning och planering av transporterna sker för att minska klimatpåverkan.

Den i sammanhanget viktigaste åtgärden under 2018 och kommande år är att, tillsammans med landstingets FM-enhet, säkerställa att det nya huset blir ett klimatsmart hus.

Arbetet med att säkerställa rutiner för klimatsmarta material i t ex utställningsbyggen och annan verksamhet har inletts men kräver ytterligare struktur och formalia.

Ekonomiperspektivet

Strategiskt mål: Landstinget har en stark ekonomi i balans

Åtagande:

Sörmlands museum arbetar för att behålla en stabil och långsiktig ekonomisk utveckling.

Sörmlands museums resultat för året är att budgetramen i princip har hållits men årets verksamhet har tagit stora resurser i anspråk med anledning av det nya huset och av att tiden från inflyttning till invigning varit mycket kort. Dessutom har uppdragsverksamheten varit begränsad då alla personalresurser krävts för arbetet med det nya huset inför invigningen. Resultatet har kunnat nås genom utnyttjande av fondmedel samt genom att flera projekt beviljats externa projektmedel.

Trots utökad ram kommer Sörmlands museums ekonomiska situation inför kommande år vara mer pressad än den brukar vara och aktivt arbete för att dels minska kostnaderna och dels öka intäkterna har inletts.

Museets investeringsram 2018 var 23 850 tkr, förutom de investeringar som har gjorts avseende museihuset inom central investeringsram. Utfallet är 33 344 tkr.

Investeringarna inom landstingets centrala investeringsram har initialt budgeterats till 5 750 tkr men blev endast 431 tkr. De 3 mnkr som budgeterats avseende museets hus (bidrag från Boverket) har i stället lagts inom ramen för utrustningsinvesteringar.

Utrustningsinvesteringar Sörmlands museums hus inkl teknik för utställningar m.m. (mnkr)

	Budget	Utfall	Avvikelse
Investeringar 2017	3,0	2,1	
Investeringar 2018	23,8	33,3	
Central ram avs bidrag Boverket	3,0	0	
Totalt utrustningsinvesteringar avseende Sörmlands museums hus	29,8	35,4	5,6

De ökade kostnaderna avser framför allt möbler, teknisk utrustning, magasinsinredning samt ändringar i byggnadens projektering. En stor del av investeringarna 2019 är tidigarelagda till 2018 och investeringsramen 2019, 1,9 mnkr, används endast till en mindre del.

Efter att förnyade kalkyler var genomförda hösten 2017 har en förfrågan framförts till ekonomistaben om en ökad investeringsram 2018. Investeringsramen har då inte kunnat höjas genom att arbetet med beräkningarna inför landstingsfullmäktiges Mål och budget var för långt framskridna.

Bokslut 2018	Spec resultaträkning				
Förvaltning: **Kultur & Utbildning Sörmland Sörmlands museum**	Period: **Bokslut**				
(tkr)				**Helt år**	
			Utfall 2017	**Budget 2018**	**Utfall 2018**
Verksamhetens intäkter					
Uppdragsersättning/landstingsbidrag			33 454	44 302	44 338
Patientavgifter och andra avgifter			121	0	93
Övriga intäkter			10 959	27 368	31 222
- varav specialdestinerade statsbidrag/ verksamhetsbidrag			*6 311*	*6 374*	*6 408*
- varav övriga specialdestinerade statsbidrag			*208*	*5 079*	*2 095*
Summa verksamhetens intäkter	**0**	**0**	**44 534**	**71 670**	**75 653**
Verksamhetens kostnader					
Personalkostnader			-31 104	-35 414	-36 100
- varav inhyrd personal (företag ed)			*-1 126*	*-1 360*	*-5 780*
Köpt verksamhet			-36	-3	-425
Lokalhyreskostnader			-3 472	-18 045	-19 578
Övriga kostnader			-8 267	-14 936	-16 635
Avskrivningar			-934	-2 686	-2 571
Summa verksamhetens kostnader	**0**	**0**	**-43 813**	**-71 084**	**-75 309**
Finansiella intäkter			0	0	0
Finansiella kostnader			-57	-586	-341
Förändring av eget kapital	**0**	**0**	**664**	**0**	**3**
Intäkter per kundgrupp					
Landstinget Sörmland: Uppdragsersättning			0	-	0
Landstinget Sörmland: Övrigt			95	-	381
Andra landsting			28	-	1
Statliga myndigheter			7 379	-	13 194
Primärkommuner			1 137	-	6 867
Företag och organisationer			1 105	-	9 518
Privatpersoner			663	-	752
Förvaltningsinterna poster (motpart F)			34 127	-	44 940
- därav beslutad ekonomisk ram			33 367		44 302
Summa	**0**	**0**	**44 534**	**0**	**75 653**

Bokslut 2018	Investeringsspecifikation			
Förvaltning: Kultur & Utbildning Sörmland	Period: Bokslut			
Sörmlands museum				
		Helår		
		Utfall 2017	Budget 2018	Utfall 2018
INVESTERINGAR				
IT		71		3088
Övriga maskiner och inventarier		2 053	23 850	30 256
SUMMA INVESTERINGAR		**2 124**	**23 850**	**33 344**
FÖRSÄLJNINGAR (BOKFÖRT VÄRDE)				
IT				21
Övriga maskiner och inventarier				
SUMMA FÖRSÄLJNINGAR		**0**	**0**	**21**
UTRANGERING				
Typ av anläggningstillgång:				
SUMMA UTRANGERING		**0**	**0**	**0**
NYLEASING				
Typ av anläggningstillgång:				
SUMMA NYLEASING		**0**	**0**	**0**
CENTRAL INVESTERINGSRAM				
Museihus		215	3 000	0
Totalt inom central investeringsram		**215**	**0**	**0**

Rapportering 2018	Mått – Medborgarperspektiv				
Verksamhetsområde: **Kultur & Utbildning Sörmland**	Period: **Bokslut Sörmlands museum**				
			Utfall	Helår Utfall	Utfall
		2015	2016	2017	2018
MUSEIVERKSAMHET/UTSTÄLLN.					
Utställningar, antal besökare totalt		143 309	262 697	162 887	49223
– varav barn/ungdom		32 250	41 586	24 167	8351
Samlingar					
Besökare föremålsmagasinet		288	452	0	0
Besökare arkiv/bibliotek		608	601	0	0
Visningar/program/evenemang, exkursioner		12 545	13 148	12 184	7 170
Kurser, föreläsningar, workshops		2 613	2 466	1564	1 222
Pedagogik/barn och ungdomsverksamhet		5 540	15 265	6610	942
Rådgivning, telefon, mail och besök		500	500	440	400
Webb – hemsidan		63 132	54 395	79 871	106 373
Webb – övriga social medier		195 943	68 850	29 989	60 465
Totalt antal besök/deltagare exkl. webb		175 025	217 586	186 712	59 137
– antal besök totalt inkl. webb		434 100	340 831	296 572	225 975

Rapportering 2018	Mått – Process- och förnyelseperspektiv				
Verksamhetsområde: **Kultur & Utbildning Sörmland**	Period: **Bokslut Sörmlands museum**				
			Helår Utfall	Utfall	Utfall
		2015	2016	2017	2018
MUSEIVERKSAMHET/UTSTÄLLNINGAR					
Utställningar, antal utställningar		55	32	41	0
Studielådor, antal utlåningar		76	68	45	0
Kurser/föreläsningar/workshops, antal program		161	208	128	51
Byggnadsvård					
– antal uppdrag		61	42	36	26
– antal remisser		33	55	62	84
– antal slutförda rapporter		35		15	18
Samlingarna					
– antal nyförvärv (SLM-nummer)		594	760	920	372
Andel extern finansiering, %		33	30	23	41

Bokslut 2018	**Arbetsskador och tillbud samt förmöghetsskador och miljö**
Verksamhetsområde: **Sörmlands museum**	Period Bokslut

	Antal händelser (föregående år inom parentes)				
	Förmögen-hetsskada (landstingets egendom)	**Arbetsskada**		**Summa arbets-skador, totalt**	
Skadans art		**Med Sjukfrån-varo**	**Utan Sjukfrån-varo**		**Tillbud**
Bemanning					
Allergisk reaktion					
Skada på grund av lokal/utrustning	1				1 (1)
Direktkontakt med kroppsvätskor					
Fukt och mögel					
Fysisk belastning					1
Färdolycksfall			1	1	
Hot					
Våld					
Kemikalier/värme/kyla					
Klämskada	1				
Konflikt					
Mobbing					
Psykisk belastning					
Skada vid fall/halka			1	1	2
Skada vid lyft av annat					1 (1)
Skada annat					
Stick/skärskador					
Trakasserier					
Brand					
Inbrott					
Stöld					
Miljö					
TOTALT föregående år inom parentes)	**2**		**2**	**2**	**5 (2)**

Rapportering saknas från Sörmlands museum